

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tulisi kiinnittää huomiota arkaluontoisen tiedon yksityisyyden suojaan oppilaan perheen uskontoon tai katsomukseen liittyen taikka puoluepolitiikkaan liittyen lähtien siitä, että opetuksen tulee olla ”uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton”.

Uskonnonvapautteen kuuluu myös vapaus olla kertomatta omasta vakaumuksestaan tai käyttäytyä tavalla, josta uskonnollinen vakaumus tai maailmankatsomus voitaisiin päätellä. Koulun ei tule asettaa oppilaan huoltajia tilanteeseen, jossa huoltaja joutuu lapsensa kautta suoraan tai epäsuorasti ilmaisemaan suhtautumisensa johonkin uskontoon tai uskonnottomuuteen taikka poliittiseen kantaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että päiväkodeissa ja kouluissa ei ole asianmukaista järjestää lapsille minkään uskonnon kollektiivisia uskonnonharjoittamistilaisuuksia (kuten hartauksia tai jumalanpalveluksia) taikka minkään puolueen poliittisia tilaisuuksia niin, että huoltajat joutuvat tekemään lapsen niihin osallistumista tai osallistumattomuutta koskevia, lapsen kautta julkiseksi tulevia valintoja.

Tätä puoltavat myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukset, kuten muun muassa seuraavat: "Ylipäätään henkilöllä ei ole velvollisuutta toimia niin, että toi-minnasta voitaisiin tehdä päätelmiä hänen vakaumuksestaan (Alexandridis v. Kreik-ka 21.2.2008). Uskonnollista vakaumusta koskevat tiedot ovat henkilötietolain (523/1999) 11 §:n mukaan ns. arkaluonteisia tietoja. Tällaiset tiedot kuuluvat myös Euroopan neuvoston tietosuoja-sopimuksen mukaan erityisen suojan piiriin (L 35/1992; SopS 36/1992). Valtion on myös toimittava neutraalisti ja puolueettomasti suhteissaan eri uskonnollisiin yhdyskuntiin ja käyttäessään niitä koskevaa sääntely-valtaa (esim. Metropolitan Church of Bessarabia ym. v. Moldova 13.12.2001)."

Lapsiryhmien jakaminen kahtia uskonnonharjoitustilaisuuksiin tai puoluepoliittisiin tilaisuuksien osallistumisen ja osallistumattomuuden vuoksi päiväkodeissa tai kouluissa muodostaa myös syrjintä- ja kiusaamisriskin lapsille.

On siten perusteltua linjata selkeästi, että varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa sitoudutaan jatkossa monipuoliseen ja tasapuoliseen, uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamattomaan toimintatapaan kun käsitellään uskontoja ja uskonnottomuutta sekä puoluepolitiikkaa.

Tiedossamme ei ole, että edellä mainittuja yhden puolueen puoluepoliittisia tilaisuuksia oppilaitoksissa olisikaan, mutta sen sijaan yhden uskonnollisen yhdyskunnan, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien uskonnollisia tilaisuuksia hyvin monien päiväkotien ja koulujen päiväohjelmaan yhä liitetään. Näitä tilaisuuksia eivät ole esimerkiksi joulujuhla ja kevätjuhla, joissa saatetaan laulaa yksittäinen virsi, sillä ne ovat osa opetusta, vaan esimerkiksi ns. joulukirkko tai kevätkirkko, jotka ovat jumalanpalveluksen tyyppisiä uskonnollisia tilaisuuksia eivätkä opetusta. Uskonnollisia tilaisuuksia on perheille tarjolla työ-, päiväkoti- ja koulupäivien ulkopuolella.

Edellä sanottu koskee muun muassa alalukua 3.1. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus, 3.2. Toinen aste, ja 3.3. Korkeakoulut sekä pääluvun 4 numeroimatonta kohtaa ”Koulutuksellista tasa-arvoa – tasa-arvoa koulutuksella” (s. 62 – 67).

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Koulutus ja tutkimus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta ja sitouttamatonta.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Ks. kohta 1 Yleiset... kommentit

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Ks. kohta 1 Yleiset... kommentit

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Ks. kohta 1 Yleiset... kommentit

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Tulisi kiinnittää huomiota arkaluontoisen tiedon yksityisyyden suojaan oppilaan perheen uskontoon tai katsomukseen liittyen taikka puoluepolitiikkaan liittyen lähtien siitä, että opetuksen tulee olla ”uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta”.

Uskonnonvapauden kuuluu myös vapaus olla kertomatta omasta vakaumuksesta tai käyttäytyä tavalla, josta uskonnollinen vakaumus tai maailmankatsomus voitaisiin päätellä. Koulun ei tule asettaa oppilaan huoltajia tilanteeseen, jossa huoltaja joutuu lapsensa kautta suoraan tai epäsuorasti ilmaisemaan suhtautumisensa johonkin uskontoon tai uskonnottomuuteen taikka poliittiseen kantaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että päiväkodeissa ja kouluissa ei ole asianmukaista järjestää lapsille minkään uskonnon kollektiivisia uskonnonharjoittamistilaisuuksia (kuten hartauksia tai jumalanpalveluksia) taikka minkään puolueen poliittisia tilaisuuksia niin, että huoltajat joutuvat tekemään lapsen niihin osallistumista tai osallistumattomuutta koskevia, lapsen kautta julkiseksi tulevia valintoja.

Tätä puoltavat myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukset, kuten muun muassa seuraavat: "Ylipäätään henkilöllä ei ole velvollisuutta toimia niin, että toi-minnasta voitaisiin tehdä päätelmiä hänen vakaumuksesta (Alexandridis v. Kreik-ka 21.2.2008). Uskonnollista vakaumusta koskevat tiedot ovat henkilötietolain (523/1999) 11 §:n mukaan ns. arkaluonteisia tietoja. Tällaiset tiedot kuuluvat myös Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen mukaan erityisen suojan piiriin (L 35/1992; SopS 36/1992). Valtion on myös toimittava neutraalisti ja puolueettomasti suhteissaan eri uskonnollisiin yhdyskuntiin ja käyttäessään niitä koskevaa sääntely-valtaa (esim. Metropolitan Church of Bessarabia ym. v. Moldova 13.12.2001)."

Lapsiryhmien jakaminen kahtia uskonnonharjoitustilaisuuksiin tai puoluepoliittisiin tilaisuuksien osallistumisen ja osallistumattomuuden vuoksi päiväkodeissa tai kouluissa muodostaa myös syrjintä- ja kiusaamisriskin lapsille.

On siten perusteltua linjata selkeästi, että varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja koulutuksessa sitoudutaan jatkossa monipuoliseen ja tasapuoliseen, uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamattomaan toimintatapaan kun käsitellään uskontoja ja uskonnottomuutta sekä puoluepolitiikkaa.

Tiedossamme ei ole, että edellä mainittuja yhden puolueen puoluepoliittisia tilaisuuksia oppilaitoksissa olisikaan, mutta sen sijaan yhden uskonnollisen yhdyskunnan, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien uskonnollisia tilaisuuksia hyvin monien päiväkotien ja koulujen päiväohjelmaan yhä liitetään. Näitä tilaisuuksia eivät ole esimerkiksi joulujuhla ja kevätjuhla, joissa saatetaan laulaa yksittäinen virsi, sillä ne ovat osa opetusta, vaan esimerkiksi ns. joulukirkko tai kevätkirkko, jotka ovat jumalanpalveluksen tyyppisiä uskonnollisia tilaisuuksia eivätkä opetusta. Uskonnollisia tilaisuuksia on perheille tarjolla työ-, päiväkoti- ja koulupäivien ulkopuolella.

Edellä sanottu koskee muun muassa alalukuja 3.1. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus, 3.2. Toinen aste, ja 3.3. Korkeakoulut sekä pääluvun 4 numeroimatonta kohtaa ”Koulutuksellista tasa-arvoa – tasa-arvoa koulutuksella” (s. 62 – 67).

Ylikoski Esa
Vapaa-ajattelijain liitto ry